

**BIBLIOTECA
CULTURII
AROMÂNE**

www.proiectavdhela.ro

Arhimandrit
Cornilie Săbăreanu

**DREPTURILE
ROMÂNILOR
DIN MACEDONIA
LA BISERICA
NAȚIONALĂ**

Sumar

4 / Introducere

5 / Patriarhia și Biserica Română din Macedonia

14 / Frații Petru și Ioan Asan

14 / Ioniță, Împăratul Românilor și al Bulgarilor

15 / Imperiul romano-bulgar

17 / Note bibliografice

Dela Grecii din Fanar au avut mult de suferit popoarele creștine din peninsula Balcanică și chiar Românii de pe malul strâng al Dunării-de-jos.

Se știe din Istorie, cum s'au pus bine Grecii cu Turcii, încă dela căderea Constantinopolii, pentru a păstra în mâinile lor autoritatea bisericii ortodoxe și pentru a apăsa, mai mult în profitul lor decât în al stăpânirii turcești, atâtea milioane de suflete creștine.

Se mai știe, cum printr'o nobilă mișcare de suflet, fericitul Voevod Neagoe Basarab a scăpat vieța Patriarhului Nifon¹ și l-a adus și pus Mitropolit al Ungro-Vlahiei, dându-i puteri depline pentru îngrijirea bisericii, - și cum acest păstor, grec de neam, a început să păstorească turma cu preoți greci și să așeze Dumnezeiasca slujbă în limba grecească.

Se mai cunoaște, de asemenea, cum, în epoca fanariotă, se întinsese impertinență și asupritoare a-tot-puternicia Grecilor în amândouă Principatele, atât în vieța politică, cât și în cea economică și mai cu seamă în Biserică.

Dar Românii s'au deșteptat. Geniul cel bun al neamului le-a dat putere să se scuture de omida fanariotă. Revolta lui Tudor a avut de urmare gonirea Grecilor de pe Tron, însă nu și din Biserică. Au mai trebuit să treacă încă 40 de ani, pînă când generalul Tel, ca ministru al lui Vodă Cuza, să isbutească a goni limba greacă din Biserica românească, iar averile dăruite de bunii și străbunii noștri, pentru îngrijirea sfintelor biserici și pentru răspândirea binefacerilor în poporul strâmtorat de multe nevoi, să fie luate din mâinile nelegiuitorilor, cari le mistuiau pentru îndestularea unor pofte păcătoase, și să fie întoarse la țară, pentru ca statul român să le întrebuițeze la obșteștile binefaceri pentru cari fuseseră ele hărăzite.

Nu ne mai întrebăm, ce au făcut prea cuvioșii călugări Greci în România cu sutele de milioane luate din țară, în timp de aproape patru veacuri, căci nimic mare, mândru, monumental, n'a rămas de pe urma lor. Dar ce făcut-au barem la Ierusalim, locul cel mai sfânt de închinare al creștinilor, unde s-a arătat Mântuitorul lumii și unde toate naționalitățile creștine și-au ridicat biserici și locuri de rugăciuni? Nimic, absolut nimic. Numai noi, Românii, cari le-am dat atâtea sute de milioane, n'avem un adăpost unde să poposim, un parclis unde să ne închinăm și să ne rugăm în limba noastră.

Făcut-au ceva mai de seamă cel puțin la Muntele Athos, unde s-au scurs atâtea milioane de galbeni din holdele noastre? Aci toate naționalitățile ortodoxe de Răsărit au monastiri independente, dar noi nu posedăm decât un Schit² și acesta supus sf. monastiri Marea Lavră, căreia îi plătește o contribuție de 100 lire otomane pe an pentru 100 de monahi, bir de 12 ori mai mare decât acela pe care îl plătesc monastirile din muntele Athos Sultanului, în profitul unei giamii din Cavala. De sigur, că un Schit e prea puțin, iar dajdia e destul de grea. Cât despre Schitul Lacu, de pe moșia sf. Pavel, și celelalte chilii românești presărate prin tot muntele, dacă s'ar cunoaște condițiunile ce au cu monastirile, nu pot fi considerate decât ca grecești.

Să mulțumim însă lui Dumnezeu, că noi cei din România liberă, am scăpat mai din timp și cu bine de urmările greșelei lui Neagoe Vodă și mai ales de viforul fanariot din Biserică.

DREPTURILE

ROMÂNILOR

MACEDONIA

LA BISERICA

NAȚIONALĂ

Patriarhia și

Biserica Română

din Macedonia

Sumar: - Scăderea puterii Patriarhiei. - Lupta Românilor din Macedonia pentru Biserica națională. - Împotrivirea violentă a Grecilor. - Bunăvoința Sultanului. - Comunitatea greacă dela Ueskueb. - Se târguește existența Românilor în Macedonia. - Privilegiile Vlahilor. - Canoanele și S-ta Scriptură sunt în favoarea Românilor. - Procedările Patriarhiei. - Ce e de făcut? - Schisma și afurisania. - Slăbiciunea canonică a Patriarhiei.

Importanța teritorială a Patriarhiei din Constantinople a mers scăzând pe măsură ce populațiile ortodoxe, odinioară supuse Patriarhiei, și-au reconstituit naționalitatea lor și și-au redobândit independența. Biserica rusească și Biserica grecească au devenit de mult autocefale. Tot așa s'a întâmplat și cu Biserica din Serbia. Ortodocșii din Austria s'au desfăcut de Patriarhie, pentru a recunoaște de cap pe arhiepiscopul de Carloviț. Mitropolitul din Sibiu și Mitropolitul din Cernăuți, au devenit căpeteniile religioase ale Românilor greco-răsăriteni din Transilvania și din Bucovina. Biserica din România este emancipată ca și Biserica din Rusia și din Grecia.

Toți creștinii, cari au putut scăpa de sub administrația bisericească a Patriarhiei și a Sinodului grecesc din Constantinopoli, s'au bucurat. Chiar Grecii din Elada, cari au legături de sânge și atâtea tradițiuni istorice în Patriarhie, s'au simțit mai mulțămiiți, cu o Biserică autocefală, administrată de autoritatea eclesiastică din Atena. Ei preferă ființa națională și de sine stătătoare a Bisericii lor grecești, în locul binecuvântărilor dela Constantinopoli și smeritei supuneri la ordinele Patriarhiei. Și dacă înșiși Grecii gândesc și simțesc că tot mai bine este să fie stăpân pe Biserica ta, cât de mulțumite trebuesc să fie celelalte neamuri creștine, cari au scăpat de sub a-tot-puternicia Patriarhiei!?

Ne aducem aminte cu câte lupte, cu ce jertfe și cu câtă spaimă s'au desfăcut de Patriarhie Bulgarii, înainte de a se emancipa politicește și de a constitui un Stat. Ei au preferit nedreapta afurisanie a Fanarului, decât să mai trăiască sub stăpânirea asupritoare și storcătoare a unei autorități bisericești, stăine de neamul lor. Și acum un popor întreg duce o vieață mulțumită, sub povățuirea Exarhului său, cu preoți din neamul lui, înălțând rugăciuni lui Dumnezeu în graiul național.

Acum luptă din greu frații noștri din Macedonia, nu ca să se despartă de Patriarhie, ci ca să câștige dreptul de a se ruga lui Dumnezeu în limba lor, de a avea preoți din neamul lor și de a dobîndi un șef bisericesc cu trupul și cu sufletul din trupul și sufletul românesc. Dela Turcia, dela mohamedana Turcie, câștigat-au dreptul graiului frații noștri creștini, dar dela prea sfânta Patriarhie, nici atât. Înalta autoritate a creștinilor ortodocși din imperiul otoman se împotrivesc la rugămintele fierbinți ale creștinilor Români din Macedonia, și se împotrivesc, nu cu dreptatea canonică, ci cu brutalitatea și duhul răului, cu blestemele arhierilor Greci, cu cuțitul și cu revolverul bandelor de antați.

De când razele deșteptării naționale s'au arătat pe culmile Pindului și au pătruns până în văile Macedoniei românești - Grecii din partea locului au fost prinși de o furie sălbatică, s'au întovărășit cu bandele de ucigași, organizați pe teritoriul Eladei cu îngăduiala guvernului din Atena, și s'au năpustit ca fiarele asupra fraților noștri, cu binecuvântarea și sprijinul Patriarhiei, pentru ca să înăbușească în teroare și în sânge orice încercare a Românilor-Macedoneni de a trăi prin ei, de a avea școala lor, de a-și ridica Biserica unde să se facă sfânta liturghie în dulcea lor limbă românească.

De 40 de ani, Grecii terorizează cu o deosebită dușmănie pe frații noștri. Ei luptă nu numai cu propaganda mincinoasă și cu amenințările de tot felul, dar și cu omorul și cu jaful, după cum atâtea groasnice pilde înregistrăm de mai bine de un an. Când au putut să înșele autoritățile otomane, pentru a târâ pe învățători și pe preoți și dintre fruntași pe cei mai cu inimă printre închisorile turcești, au pus la mijloc toată iscusința lor culpabilă întru asuprirea Românilor.

Să cităm câteva din asupririle acestor frați întru Christos.

La Vlaho-Clisura, preotul Sofronie a fost închis 40 de zile și lipsit de hrană, pentru că botezase cu graiu românesc, nu grecesc, pe copilul lui Tulus Tacit, institutor român.

La Gopești, preotul Nicola Nanciu a fost arestat, încătușat, maltrat și afurisit, pentru că a oficiat în românește botezul fiului institutorului român, Gheorghe Caracota.

La Ohrida, preotul Ioan Sgula a fost închis în monastirea sfântului Naum, fiindcă oficiase în limba română.

La Vlaho-Clisura a mai suferit închisoarea și preotul Nicolae Tegu, fiindcă citise rugăciunile în „blestemata de Deumnezeu!” limbă română.

La Voscopole, preotul Cosma avu aceeaș soartă.

La Moloviște, episcopul de Prespa și Ohrida lovi, chiar în biserică, pe dascălul Gheorghe Dincă, fiindcă a îndrăsnit să citească Psalmii în românește.

La Grebena, episcopul grec arestă și trimise într'o monastire din Tesalia pe preotul român, Dimirie Constantinescu, care suferi trei luni temnița și nu scăpă decât în urma unor demersuri energice ale autorităților otomane.

Iar acum în urmă, când aspirațiile românești se accentuează mai tare, persecutarea preoților români din Macedonia de către clauerul grec deveni și mai violentă.

La Monastir (Bitolia), protopopul Teodor Constantin, angajat de Români, este maltrat, insultat, amenințat cu anatema de către autoritatea bisericească greacă și în fine excomunicat.

La Gopeș, preotul român Christu Leon a avut aceeaș soartă.

La Molovișe, preotul Papagheorghe Christu a fost de asemenea excomunicat.

Preotul Eftimie și diaconul Evghenie din Monastir sunt caterisiți de sfântul Sinod grecesc, pentru că au oficiat în românește.

Ceva mai mult!? La Monastir, s'a excomunicat chiar D.1 M.Șunda și familia sa, fiindă consimțise, ca protoiereul Teodor Constantin și diaconul Profirescu să-i celebreze căsătoria în limba românească, iar D-1 Zdrula a fost excomunicat de Mitropolitul Ioakimos, pentru că își îngropase copilul la cimitirul român!?

Teroarea grecească ia forme mai brutale la Pleasa, unde Mitropolitul grec de Corița, însoțit de o bandă, pătrunde cu forța în biserică română, spărgând ușile și declarându-se stăpân al locului.

La Liumnița, Cupa și Livezi (vilaietul Salonic), Mitropolitul grec, Anthimos din Florina, a ars cărțile bisericești și școlare românești și a pus mâna pe banii bisericilor, întovărășit de 3 șefi de bandă și de 2 institutori greci, pe cari i-a instalat cu forța în școala românească. Ei au mers mai departe cu urgia lor nebună: Mitropolitul Ioakimos, pentru că își îngropase copilul la cimitirul român!?

Teroarea grecească ia forme mai brutale la Pleasa, unde Mitropolitul grec de Corița, însoțit de o bandă, pătrunde cu forța în biserică română, spărgând ușile și declarându-se stăpân al locului.

La Liumnița, Cupa și Livezi (vilaietul Salonic), Mitropolitul grec, Anthimos din Florina, a ars cărțile bisericești și școlare românești și a pus mâna pe banii bisericilor, întovărășit de 3 șefi de bandă și de 2 institutori greci, pe cari i-a instalat cu forța în școala românească din Liumnița. Și arhierii Greci nu s-au mărginit să închidă, să maltrateze și să afurisească pe preoții și pe mireni cari îndrazneau să se roage lui Dumnezeu în limba lor românească. Ei au mers mai departe cu urgia lor nebună: s-au făcut organizatori și găzduitori de bande criminale, cărora de dădea cuțitul în mână spre a înjunghia pe frații noștri și îi îmbărbăta la omor cu binecuvântare, cu molifte și chiar cu sfânta împărtășanie.³

Faptele vinovate ale acestor preținși conducători ai turmei lui Christos, îmi dau puterea și mă îndreptățesc a le spune: O! Fariseilor fățarnici! dat ați uitat voi ultima poruncă a Mântuitorului care a zis sfinților săi ucenici: „Pacea mea dau vouă; să vă iubiți unul pe altul și cu pace să păstoriți oile mele,” iar voi nu numai că ați uitat-o, dar ați și întors această sfântă și ultimă poruncă întru răutatea voastră și asuprirea semenilor voștri.

S-a făcut, după a mea părere, o greșală, când frații din Macedonia și guvernul din București s-au adresat Patriarhiei, pentru încuviințarea limbii naționale în Biserica lor și așezarea unui cler românesc. Calea aceasta a fost fără noroc, căci niciodată Patriarhia n-a cedat dreptății de bună voie. Să ne fi adresat încă de atunci Sultanului, Suveranul iubit al fraților noștri din Pind, și s-ar fi obținut cu înlesnire tot ce este întemeiat pe sfânta dreptate. Buna voință a Sultanului s-a văzut totdeauna când Românii s-au îndreptat către dânsul. Probe puternice avut-am, la 1903, când s-a numit în Comisiunea consultativă de pe lângă Inspectoratul general al reformelor, un delegat român, cu același titlu ca și delegatul bulgar, sârb și grec, și când s-a recunoscut astfel implicit, prin Iradea împărătească, *existența deosebită a naționalității române în Macedonia*. Această bunăvoință s-a afirmat tare, în cursul anului 1904, când Românii putură constitui 76 de comunități civile, cu încuviințarea guvernului otoman. Bunăvoința Sultanului s-a manifestat cu strălucire, la 10 Mai 1905, când se dădea Iradeaua, prin care se recunoștea Românilor din Macedonia dreptul de a întrebuința limba lor în școală și în biserică. Pe drumul acesta, putem dobândi mai curând și mai sigur tot ce doresc frații noștri, acești supuși credincioși ai M. S. Sultanului. De la Patriarhie, n-am putut dobândi nimic decât închisoarea preoților, jaful satelor, afurisenia clericilor și mirenilor, omorârea fraților care țin limba lor românească și nu vreau să se declare Geci. Uitați-vă acum, ce atitudine de protestare luat-a Patriarhia chiar față de Sublima Poartă! Ea strigă pretutindeni: că nu există Români; că i se calcă privilegiile acordate de Mahomed II că se nascocesc sfintele canoane; că aceste împrejurări vor aduce schismă și vor provoca afurisia.

Așa să fie oare aevărul?

Și mai înainte de a discuta aceste argumente și de a examina amenințările Patriarhiei, îi vom aduce aminte faptul, că, în mai multe localități din Balcani, unde locuiesc în mase mari Sârbi și Bulgari, dar se găsesc risipite și câteva zeci de familii de Greci, – acești Greci, presărați ici colo, au putut, cu binecuvântarea Patriarhiei, să formeze o comunitate, cu existență națională în Imperiu, și să aibă biserică în care să se roage lui Dumnezeu în limba lor grecească. Și ca să nu se zică că vorbim de la noi, vom cita faptul de la Ueskueb. Acest oraș este locuit de Musulmani, de o numeroasă populațiune sârbească și de câteva familii de Greci (60-70 de case). Sârbi au aici o Mitropolie, și deci capul comunității ortodoxe din Ueskueb trebuia să

fie, după legile Imperiului, Mitropolitul Sârb. Cu toate acestea Patriarhul, pentru ca Grecii să nu fie sub autoritatea creștinilor Sârbi, a dat la 1 Decembrie 1902, după cererea Grecilor, un hrisov, care constituie minoritatea greacă din Ueskueb, *ca comunitate ortodoxă deosebită*. Iată ce se hotărăște prin acest hrisov:

Art. 1 - *Comunitatea greco-ortodoxă din Ueskueb*, după regulă formând o parohie a Mitropoliei din Ueskueb, *se constituie ca o comunitate independentă, administrându-și ea însăși interesele sale, având dreptul să organizeze și să dirijeze toate afacerile prin organele legalmente alese de dânsa*, adică: Consiliul bătrânilor, Comitetul bisericii, Eforia școlilor, etc.

Art. 2- Ca comunitate parohială independentă și care se guvernează prin ea însăși, *dânsa va posedea biserica ei proprie...*

Art. 3 - Comunitatea se va ocupa cu alegerea ca preot a unui cleric instruit și venerabil. *Mitropolitul va trebui să primească părintește pe preoții aleși de comunitatea greco-ortodoxă fără să i se opună, afară numai în cazuri excepționale privitoare la bunele moravuri.*

Tocmai același lucru și întemiați pe acest precedent, cerut-au și frații noștri din Macedonia, prin mijlocirea Mitropolitului din Efes, membru al S-tului Sinod patriarhal, dar atât Patriarhul cât și Sinodul au refuzat cererea lor. Așadar, când e vorba de români, - care sunt compact stabiliți, cu sutele, cu miile, cu zecimile de mii, prin zeci de orașe din Macedonia, din Epir și din Tesalia, - Înalta Patriarhie din Constantinopol le refuză cu îndărătnicie, cu prigoniri, cu aneteme și cu omor, orice concesiune; dar când e vorba de Greci, - orcât de puțini ar fi în mijlocul unei mari mase de Bulgari ori de Sârbi - le dă totul, cu voie bună, cu binecuvântare, cu inima de frate. Așa înțelege Patriarhia învățăturile Mântuitorului nostru Iisus Christos. Așa înțelege dânsa dragostea creștinească cu care se păstorește întreaga turmă. Așa înțelege dânsa buna dreptate propovăduită de Evanghelie. Numai cu Grecii, Patriarhia e mumă; cu ceilalți creștini ortodocși din Imperiul otoman a fost totdeauna și este și acum, cum zice poporul, o groaznică ciumă.

Să trecem acuma la discutarea argumentelor, cu care Patriarhia protestă în contra Iradelei de la 10 Mai 1905, și la examinarea amenințărilor ei.

I. Patriarhia tăgăduiește existența Românilor în Macedonia și cu greu admite, că s-ar găsi aici chiar risipite câte 2-3 familii.

Această tăgăduială, întunecată de oarba patimă, nu merită să fie discutată. Nu vom veni cu cifrele stabilite de răposatul Nenițescu, în importanta sa publicație de la 1895 asupra Macedoniei, pe care a vizitat-o cu deamănuntul, nici studiile tipărite în *Epoca* de d-l Dim. Olănescu, fost ministru la Atena și membru al Academiei române, care aduc atâta lumină în această materie, - căci ni se va zice, că sunt Români. Dar sunt scriitori Germani, Englezi și Francezi, care numără cu sutele de mii populația română din Macedonia. Sunt chiar scriitori Greci, ca literatorul și patriotul panelin Rangabè, care ne dă cifra de 600.000, desigur cu mult mai jos decât realitatea. Dar în fine, avem chiar o mărturie a Patriarhului, care are să facă lumină asupra întrebării: dacă există ori nu există Români în Macedonia. *Patriarhul ecumenic*, într-un Memorandum adresat Porții și Puterilor, la 1903, ca răspuns la un Memoriu al guvernului Bulgar, *afirmă existența elementului român în Macedonia*. În acest document, iscălit de Episcopii tuturor dioceselor ortodoxe din Turcia Europeană, Patriarhia spune: „Macedonia nu este slavă... ; după toate datele geografice, Macedonia este locuită de numeroși Musulmani și de *aglomerațiuni și mai*

numeroase încă de de Greci, de Albanezi, de Vlabi și de Bulgari ortodocși,” iar mai departe adaugă, că Macedonia e mai curând o provincie „*Elino-Turcă-Vlabă*.” Ceva mai mult: în discuția ce s-a făcut în Sinod cu acest prilej, Patriarhul a mers până să spună unui membru al consiliului mixt: „Nu mă împingeți prea departe, căci voi sfârși prin a spune sus mai tare că, la Monastir (Bitolia) „*nu este un singur grec adevărat*.” (*Cartea verde, pag. 12, 14, 21*).”

Mai trebuie acum să discutăm existența Românilor în Macedonia, unde trăiesc de atâta veacuri? Dar de ce s-a înfuriat așa de grozav Patriarhia în contra Iradelei Sultanului, dacă nu există Români? Dar de ce prigonește, închide, blestemă pe preoții care oficiază în românește, dacă nu există populație care să înțeleagă și să vorbească această limbă? Dar de ce dă ordine arhierilor Greci să găzduiască, să înarmeze și să întărească bande de ucigași, pentru ca să ardă satele românești, să jefuiască casele românești, să omoare pe cei ce vorbesc românește, fie bărbați ori femei, fie bătrâni ori copii, dacă nu există neam românesc în Macedonia? Toate aceste fapte ale Patriarhiei, întreaga lor goană și ură, ca și arătările din Memorandum, ca și suma de școli și de biserici românești, ca și afirmările lui Rangabè – ca să nu mai pomenesc despre scriitorii străini și ai noștri – dovedesc cu prisos că sunt Români în Macedonia, că sunt mulți la număr acești Români, și că glasul lor auzit de Sublima Poartă răsună cu putere acolo unde trăiește dreptatea și se hotărăște de soarta popoarelor.

II. Patriarhia mai protestează în contra Iradelei, în numele privilegiilor acordate de Mahomed II Patriarhului Ghenadie.

Nu este aici loc să dovedim cum a înțeles Patriarhul de Constantinopol aceste privilegii, nici cum s-a folosit de ele în cursul atâtor veacuri. Din punctul nostru de vedere, la privilegiile invocate de Patriarhie, putem ușor opune privilegiile acordate de Murat II Macedo-Românilor, privilegiile anterioare celor acordate de cuceritorul Bizanțului, după cum dovedește Hammer în *Die Geschichte des Osmanischen Reiches* și alți istorici.

Macedonenii Români au drepturi mai vechi, destul de tari și netăgăduite de glasul Istoriei. Ei au avut capitulațiuni încheiate atât cu împărații Bizanțului, cât și cu Sultanii, întocmai după cum a avut Moldova în Țara Românească, – și aceste capitulațiuni le garanta, în schimbul unui mic tribut, imunitățile lor religioase, sociale, comunale și individuale. Aceste capitulațiuni n-au fost revocate de către nici un Sultan. Că s-au petrecut abuzuri? Da. Dar abuzurile după vremuri ale pașalelor și vlădicilor Greci, pornite din instincte de lăcomie ori de trufie, nu fac lege, nu nimicesc drepturile de veacuri. Și ca exemplu recent putem cita pe satrapul de la Ianina, Valiul Osman Pașa, care a nesocotit iradeaua M. Sale Sultanului din 10 Mai 1905, a comis un abuz care a revoltat conștiința românească și a motivat o intervenire diplomatică la Constantinopol, Valiul a trebuit să dea îndărăt, iar în primăvara aceasta Valiul a fost permutat și dreptul Românilor a rămas în picioare, cum trebuie să rămână totdeauna ceea ce este drept. Nu vreau să stăruiesc asupra documentelor pe care Macedo-Românii le-au avut de la cartea bizantină, încă de la 1343, când au primit, ca prefect, pe Ioan Anghel Cantacuzino, fratele Împăratului,⁴ dar trebuie să mă opresc la capitulațiunea pe care Macedo-Românii (locuitorii mării și micii Valahii, cum erau numiți în evul mediu) au încheiat-o cu Sultanul Murat II (1422-1451).

Încă de sub Baiazid, acești locuitori s-au bucurat de vechile drepturi și libertăți, în schimbul unui tribut. Aceste drepturi au fost recunoscute și întărite de Murat II, care după ce a transformat Elada în pașalâc turcesc, „s-a întors în marea Valahie și a orânduit cele necesare,” stabilind următoarele:

1. Înalta dreptate va fi distribuită în țară în ființa unui cadu, conform legilor *Valabe*. Valahii vor putea călători în toată libertatea prin tot imperiul, executând orice profesiune li s-ar părea bună;
2. Poliția din lăuntru se va face de înșiși Valahii, sub răspunderea propriilor lor capi;
3. În ce privește poliția de afară, Valahii se vor înțelege cu pașelele provinciilor învecinate;
4. *Nimeni nu se va amesteca în treburile lor religioase;*
5. Ei vor fi scutiți de impozite, însă, ca semn al vasalității, Valahii vor timite anual un peșcheș sau bacșiș Sultanei Validè.⁵

Acest așezământ a fost considerat și prin iradeaua imperială a lui Soleiman, dătătorul de legi, Macedonia, împreună cu Tesalia și Epirul, au fost împărțite în cinsprezece căpitănaturi.

Căpitănatul era un teritoriu militar, pus sub autoritatea unui căpitan, care îngrijea cu armatolii săi de ordinea și siguranța publică. Aceștia erau scutiți de orice bir către Stat. Căpitanul era un mic principe, cu funcțiunea sa ereditară din tată în fiu. De o sută de ori, spune Cyprien Robert, Sultanii au recunoscut prin diplome speciale, aceste drepturi acordate Românilor de Suleiman Magnificul.

Cât despre situația Românilor de la Pind, Pouqueville, consul al Franciei la 1821, în părțile locuite de Români, Greci și Albanezi, zice în *Voyage de la Grèce*, că Românii avură înțelepciunea de a dobândi, prin supunerea lor marelui Stăpânitor, o capitulațiune, care făcu multă vreme condiția lor mai bună decât a celorlalte raiale, - iar mai departe, la pag. 337, adaugă că Românii au fost mai nenorociți cu protecția Sultanelor Validè, în visteria cărora vărsau un dar anual cu totul neînsemnat, care era mai mult un omagiu de vasalitate, decât un trib de sclavie. Acesta era prețul care îi scutea de amestecul Turcilor în administrația locală; ei nu cunoșteau nici zapcii, nici zabeți, singuri își cisluiuau impozitele și ceea ce datorau a da era plătit la al 21-lea birou al defterdului, sub titlu de Malacasis. „Guvernanți – adaugă acest scriitor – în orașele și în satele lor de către un sfat de înțelepți, compus din bătrâni, Românii trăiau sub niște legi tot atât de simple ca și moravurile lor. *Liberi în cultul lor*, liberi în familiile lor, ei străbătură prin toate vijeliile revoluționarilor care au zguduit de multe ori țara, până la fatala venire în Empir a crudului Ali Pașa Tepelinul. Atunci marea Valahie a suferit de apăsarea greului jug pus de satrapul din Ianina. Nu trecu însă mult și Românii luară armele pentru *apărarea privilegiilor și capitulațiunilor lor*. Fatalitatea însă a voit ca la 1821, prin amestecul Grecilor fugiți din Moldo-Vlahia, această luptă pentru apărarea capitulațiunilor să fie transformată într-un război de neatârnare a Greciei, război, în care Albano-Românii au fost în mod crud mistificați.”⁶

Un istoric al Ianinei, Arvandinos, arată cum pe la începutul veacului XIX, guvernul turc a început să nesocotească capitulațiunile, să substituie pe clefți, în locul sătenilor Români armați, și gendarmeria albano-turcă în locul gendarmeriei române. Același istoric ne mai vorbește și despre un firman acordat Metzoviților, în care se stipulează după povățuirea frunțașului român Sterie Floca, ca pășunile Metzoviților din Tesalia, Empir și Macedonia să rămână necălcate; - ca numai Metzoviții să păzească strămtorile și potecile munților; - ca nici un musulman să nu locuiască în Metzova; - ca toată comunitatea Metzovei să nu plătească pe an guvernului imperial decât 113.000 aspri (200 lei); ca orice persoană, fie de orice condiție și de orice religie, care ar scăpa pe teritoriul Metzovei, și, fie oricare motivul pentru care fugarul a alergat acolo, să nu fie niciodată prigonită ori luată îndărăt de vreo autoritate, oricare ar fi ea; - ca orice

musulman, care va trece prin districtul Metzovei, să fie obligat a privi ca un pământ sfânt țara aceasta, iar la ieșirea din acest district, să scoată potcoavele cailor, pentru an a nu lua măcar un dram din acest pământ; - ca Metzova să aibă un exarh al ei propriu; - ca judecătorește districtul să atârne de cadiul din Livadia, iar politicește de pașa Negroponti (Vezi: Etudes historiques sur le Valaches du Pind, în le Courier d'Orient, din 1881).

Acest privilegiu acordat Metzovei, a făcut pe toți creștinii prigoniiți, să fugă pe acest teritoriu și astfel cuibul românesc al Metzovei a devenit un adevărat locaș de mântuire pentru mulți nenorociți, până când a căzut năpasta crudului Ali Pașa Tepelinul.

Iată privilegiile și drepturile istorice ale Românilor Macedoneni, privilegiile mai vechi decât ale Patriarhiei, întrucât privește neamestecul nimănui în treburile lor religioase, și de nimeni abrogate: Ele trebuiesc aduse aminte cu stăruință guvernului turcesc, pentru ca să le confirme din nou, și să recunoască Românilor Macedoneni dreptul de a-și avea căpetenia bisericească pe care o voiesc ei, căci numai astfel se va aduce liniște în vatra românească din Macedonia.

Aceste privilegii istorice, cum și drepturile naturale al omului de a se ruga lui Dumnezeu în limba sa, trebuiesc opuse cu energie pretențiilor despotice și absurde, cu care se înarmează Patriarhia din Constantinopol, pentru a călca în picioare, cu o brutalitate sălbatică, aspirațiile sfinte ale fraților noștri din Macedonia, aspirații ce izvorăsc nu numai din dreptul natural și din cel istoric, dar chiar din sfintele canoane ale bisericii Răsăritului, pe care Patriarhia cea dintâi este datoare să le respecte. Toate aceste trebuiesc așternute reprezentanților marilor Puteri, care urmăresc ordinea, pacea și liniștea în Macedonia, căci numai o stare de lucruri sprijinită de puterea dreptului, poate să aibă viața sănătoasă și lungă.

Cât despre Românii Macedoniei, ei ar trebui să urmeze, față de Grecii din Patriarhie, exemplul fraților din România liberă, cum se exprimă Dl. Misail: „Și noi am străbătut prin grele timpuri, și noi fusesem cotropiți de Domnii aleși numai din Fanarioți, și nouă ni se izgonise limba națională din Biserică, cancelarie și școală, și nouă ni se răpise colosalele averi prin mașinării abuzive și frauduloase, închinându-le pe la sfintele locuri, prin lingușirile lipitorilor de Greci, și în scurt ni se sfărâmasă orice autonomie internă și externă.”

Ei bine, în acele vremuri, noi Românii nu mai eram stăpâni pe țara și pământul nostru strămoșesc, ci Grecii ne stăpâneau, Grecii profitau de avutul nostru.

A fost să ne desmeticim, să vedem limpede care este dreptul nostru, să voim cu energie, și repede ne-am scuturat de apăsarea, de conspirația și de spoliația grecească, de nu s-a ales nici praful de pretențiile și amenințările, și de stăpânirea acelor care credeau că și-au așezat pentru vecie domnia pe pământul, pe Biserica și pe averea românească.

Așa să facă și Românii din Macedonia. Să-și înțeleagă drepturile lor; să ducă lumina adevărului din casă în casă, să înalțe sufletele, și cu toții împreună să ceară, ca devotați și supuși ai Sultanului, confirmarea drepturilor lor de oameni, de creștini și de cetățeni Musulmani, care au în vinele lor sânge latin și voiesc să-și păstreze curate neamul, limba și Biserica. Iar de Patriarhie să nu aibă nici teamă, nici grijă, ci s-o socotească ca și când n-ar exista, căci așa merită să fie socotită.

În această acțiune stăruitoare, caldă, energică, care să prindă toate sufletele românești din Macedonia, ei vor avea tot sprijinul fraților din regatul, peste care domnește cu înțelepciune, cu glorie și cu mândrie Carol I, din strălucita casă de Hohenzollern. De la opincă până

vlădică, de la dorobanțul de pe graniță până la generalisimul de pe tron, de la tinerimea din școală până la conducătorii diplomației române, cu toți vom da ajutor sufletesc fraților care luptă pentru pacea în Macedonia, pacea întemeiată pe dreptate pentru toate neamurile.

De la Patriarhie n-avem ce aștepta. Când această înaltă instituție religioasă a întins vreodată o mână creștinească, însuflețită de dragostea aproapelui, nu populațiile păgâne, ci neamurile de creștini în suferințe? Când această autoritate apărat-a drepturile celor ce se închină la Isus Christos și făcut-a vreo jertfă pentru drepturile creștinilor? Cu greu s-ar putea descoperi astfel de pagini, în cartea vieții sale din ultimele veacuri.

Dar pilde de durere sunt prea multe. De câte ori a fost vorba despre vreun drept al ei de stăpânire, de a pune dăjdi, de a stoarce avutul credincioșilor, de a pedepsi pe cine s-ar împotrivi lăcomiei ei, - atunci, da, Patriarhia s-a arătat energică, violentă, furioasă chiar. Ceva mai mult încă: chiar când n-a avut drept de stăpânire asupra cuiva, și-a arogat acest drept, a abuzat de răbdarea celui amăgit, l-a terorizat și l-a stors, iar când acesta încearca să ridice capul, să se plângă, să protesteze, să-i vorbească de drepturile lui, i-a dat repede la cap, când cu afurisania, când cu ciomagul, când cu cuțitul și chiar cu revolverul.

Sunt mii de exemplare de felul acestora la frații noștri din Macedonia. Așa s-a purtat și cu noi, până când cu voința lui Dumnezeu am scăpat Biserica de călugării Greci ai Patriarhiei, și holdele de egumeni clefți ai tiranului creștin din Constantinopol.

III. Dar Patriarhia mai pretinde că ar avea dreptate după canoane, după Pravilă, de a ține în mâna ei de fier pe toți creștinii din Imperiul Otoman. N-am găsit, nici în canoanele sfinților Apostoli, nici în ale celor 7 sfinte sinoade Ecumenice, nici în celelalte ținute prin diferite locuri, cu un cuvânt n-am găsit în toată Pravila cea mare, nici în toată sfânta Scriptură, vreo astfel de prerogativă. Există însă în contra Patriarhului în mai multe locuri și chiar la Canonul 34 al sfinților Apostoli, *hotărîrea sfântă, care dă drept fiecărei națiuni să aibă Episcopul său din neamul și originea ei.*

Să ne închipuim însă că Patriarhia ar avea această prerogativă? Atunci am întrebat-o: - De ce a tăcut și nu a protestat, și nu s-a împotrivit, când Grecii din Elada s-au separat de Patriarhie și au declarat Biserica lor independentă și sinodul lor de sine stătător? De ce nu i-a declarat atunci schismatici și nu i-a afurisit? ci din contra s-a grăbit să primească și să încuviințeze fapta lor, deși Grecii au aceeași limbă și aceeași origine cu cei din Patriarhie. De aici se vede limpede că canoanele, Pravila și sfânta Scriptură nu dau Patriarhiei prerogativele ce dânsa și le-a însușit și că, atunci când e vorba de Greci, ea vede lucrurile cu alți ochi. Căci cu totul dimpotrivă s-a purtat dânsa fața de Bulgari. Știm cât au suferit și Bulgarii de la clerul grec și de la dreptatea Patriarhiei. Suferințele acestora i-au făcut să se gândească la separarea lor de Marea Biserică națională. Ei aveau dinainte exemplul Grecilor din Elada, și mai aveau încă ceva în favoarea lor, faptul că erau de neam deosebit de al acelora care stăpâneau Biserica. Atunci Patriarhia și-a schimbat atitudinea. Bună, blândă, dreaptă, creștină, binecuvântătoare, față de Grecii din Elada, care se emancipau cu Biserica de sub stăpânirea ei, - iar pentru Bulgari, furioasă, tiranică, păgână și criminală, când e aceștia voiră și dânsii independență bisericii lor. Atunci Patriarhia a convocat repede pe ceilalți trei Patriarhi, adică pe al Alexandriei, pe al Antiohiei și pe al Ierusalimului, cu hotărârea de a afurisi pe Bulgari și de a-i declara schismatici. Și această nebună hotărâre a luat-o cu toată împotrivirea sfântă și dreaptă a Patriarhului de la Ierusalim, - care i-a muștrat pentru gândul lor vinovat și le-a spus că comit o mare nelegiuire și calcă canoanele aruncând anatema asupra Bulgarilor, că se nesocotește

ultima poruncă a Mântuitorului, că calcă în picioare canonul 34 al sfinților Apostoli, canon care dă dreptul fiecărei națiuni să-și aibă Episcopi din neamul său, și că, îndrăznind să afurisească pe alții, se afurisește pe sine însuși, după canonul IV al celui de al 7-lea sinod ecumenic.⁷

Și ce le-a păsat Bulgarilor de furioasa afurisenie a Patriarhului, și de declararea lor ca schismatici? Ei trăiesc liniștiți, se roagă lui Dumnezeu în graiul lor, au căpetenia lor religioasă pe care o respectă cu dragoste și cu credință, au Biserica lor, neatârnată de tirania și spolierea Patriarhiei. Cine alt a pierdut în luptă, atât moralicește cât și materialicește, decât nenorocita Patriarhie de la Constantinopol?

Și când avem această pildă, care ne dovedește, că cine vrea cu hotărâre să aibă o Biserică, în care să se roage în limba lui, și în capul acestei Biserici suflete alese din neamul său, poate să aibă această Biserică, chiar în Turcia, - unde Patriarhia se crede atotputernică, la ce mai stăm pe gânduri noi, cei din regatul Carol I? Să ne facem cruce și înainte cu Dumnezeu!

Procedurile Patriarhiei și ale călugărilor săi sunt cunoscute. Umili, lingușitori, smeriți, prefăcuți, până când pun stăpânire pe sufletele celor slabi, pe Biserica lor și pe averile lor, - ei schimbă repede în despoți, în tirani teribili, în ucigași chiar. Așa s-au purtat oamenii Patriarhiei cu Românii din Moldova și din Muntenia, până când a dat Dumnezeu să izbutim a ne a ne scăpa de acești spoliatori ipocriți. Așa s-au purtat ei și cu Sârbii și cu Bulgarii, până când conștiința națională le-a dat puterea de a se scutura de explorarea grecească.

Așa s-au purtat dânșii cu toți creștinii din Asia și din Africa, pe care apasă greu jugul Fanarului. Să citez un fapt. La Ierusalim, unde se alegeau numai patriarhi arabi, a fost destul să se strecoare între călugării arabi, un grec și să ajungă, prin felurite intrigi și corupție, Patriarh, pentru ca Biserica Arabilor să fie copleșită de omida fanariotă, pentru ca milioane de creștini din partea locului să cadă în stăpânirea Grecilor, iar o mare parte din averea lor (pământuri, clădiri, comerț) să pice în mâinile asupritorilor. Mi s-a umplut însă sufletul de mulțumire când, acum șase ani, am aflat că Arabii de la Damasc s-au deșteptat, au sfărâmat intriga și obrăznicia grecească și au ridicat pe scaunul de Patriarh pe un cleric din neamul lor. Țipat-au groaznic și atunci călugării greci, că se calcă canoanele și privilegiile, dar, Arabii stăruind cu energie în alegerea lor, M.S. Sultanul, cu dreapta lui judecată, a confirmat pe Patriarhul Arab. Tot așa se poartă oamenii Patriarhiei și frații noștri din Macedonia, tiranizând, jefuind, afurisind și omorând. Până când vor mai răbda această ticăloasă soartă!?

Drepturile naturale ca și cele istorice sunt cu Românii din Macedonia. Pravila și sfintele canoane le dă dreptul de a avea Biserică neatârnată de Patriarhie. Exemplul Bulgarilor este viu înaintea noastră. Nu ne rămâne decât gând luminat și voință energică. Să se ceară printr-un plebiscit M.S. Sultanului, ai cărui supuși credincioși au fost totdeauna, sunt cu tot sufletul și vor fi cu un desăvârșit devotament frații din Macedonia, să i se ceară iradeau hotărâtoare pentru Românii din Macedonia să-și aibă șeful lor bisericesc cum au Bulgarii pe al lor. Și atunci toată chestiunea religioasă este terminată cu bine.

Sultanul este în drept să dea această iradea fără să mai consulte sofismele Grecilor de la Patriarhie, a căror rea credință nu odată a tulburat liniștea imperiului. Iar de aici încolo, inima și dragostea românească vor găsi mijloace pentru a ridica în toate satele Biserici, pentru a înălța la Bitolia Mitropolia, pentru a-și înființa un cler cult, care să cânte și să preamărească pe Dumnezeu în dulcele grai românesc.

Cât despre Patriarhie, putem să n-o mai băgăm în seamă, fiindcă se încăpățânează a rămâne afară din lege și s-a înjosit până la criminalul rol de a autoriza pe arhierii din Macedonia să blesteme pe Aromâni și de a ajuta bandele de asasini ca să terorizeze și omoare pe cei ce țin la Biserica românească.

Dar ca să dovedim și mai bine că a existat și există Români în Macedonia, cităm „Istoria Românilor” de dl. Gr. G. Tocilescu, Membru al Academiei Române, profesor la Universitatea din București, fost inspector general al școlilor și senator, la fila 14:

Frații Petru și Ioan Asan

„În anul 1185, Isaac II Angelos, Împăratul grecesc din Constantinopol, se căsătoriește cu fata regelui ungar Bela III. Cheltuielile cele mari de nuntă sleiră cu totul visteria împărăției: ca s-o umple din nou, Împăratul puse o dare nemaipomenită pe vite, oi și rămători. Românii din munții Balcani, care se hrăneau mai mult cu păstoria, văzând că li se ia dobitoacele cu sila și sunt asupriți peste măsură, aleg dintre dânșii pe doi frați, Petru și Ioan Asan, și-i trimit cu plângere la Împăratul. În loc de dreptate, aceștia căpătară palme. Întărâtați de așa ocară, ei jură răzbunare, și voiesc să răscoale tot poporul; pun să se zidească o biserică cu hramul Sf. Dumitru, adună într-însa mulți oameni, bărbați și femei, care strigau, precum va voi Dumnezeu așa să fie, ca de acum înainte neamul Românilor, lepădând jugul grecesc, să-și dobândească libertatea lor; din această cauză și S-tul Dumitru a părăsit biserica Salonicului și pe Greci și s-a mutat la dânșii, pentru ca să le fie în ajutor. De aceea toți să apuce armele și să nu lase picior de grec cu viață.” Astfel îmbărbătat tot poporul luă armele. Ajutați și de Românii din stânga Dunării, Petru și Asan, după lupte norocoase supun mai întâi țara dintre Dunăre și Balcani, apoi țările la sud și la vest de Balcani. Oștile grecești trimise contra Românilor sunt sfărâmate; chiar Împăratul, apucat într-o strâmtoare, abia scapă cu viață, pe când armata sa este făcută în bucăți de ploaia de bolovani și de stânci, rostogolite asupra-i. Nimeni nu mai îndrăznește acum să stea în calea Românilor, care ca pâraiele se scoboară din munți la câmpie și amenință să înece toată împărăția. Din nefericire însă, tocmai în mijlocul izbânzilor celor mai strălucite, amândoi frații sunt uciși prin trădare. Dar mai rămânea fratele lor cel mai mic Ioniță.

Ioniță, Împăratul Românilor și al Bulgarilor

Ioniță, căruia îi mai zicea și Caloianul, este adevăratul întemeietor al imperiului romano-bulgar. El bate armatele grecești oriunde le întâlnește și cuprinde mai multe cetăți. Bizantinii nu se mai gândesc cum să învingă pe Români și să cuprindă cetățile pierdute, ci cum să împiedice năvălirile lor pustiitoare. Faima izbânzilor lui Ioniță ajunge până la Roma. Papa, adică capul creștinătății din Apus, îl felicită prin soli și prin scrisori, spunându-i că a aflat cu bucurie că el și poporul său se trag de la Romani și trimite coroana regală și-i recunoaște titlul de Împărat, al Romanilor și al Bulgarilor.

„Între acestea împărăția grecească din Constantinopol este răsturnată și înlocuită cu imperiul latin (1204-1261), Ioniță se încumetă acum să se măsoare cu Latinii, pe care-i bate cumplit;

prinde pe împăratul lor Balduin de Filandra, pustiește Tracia și ajunge învingător până aproape de Constantinopol. Dar la înconjurarea Tesalonicului (Salonicul de azi) el piere, ca și frații săi, de o mână ucigașă (1207). După dânsul urmează nepotul său Ioan Asan, tot așa de viteaz și întreprinzător ca unchiul său.”

Imperiul romano-bulgar

„Imperiul romano-bulgar cuprindea Bulgaria și Dobrogea, o parte din Serbia și din Turcia, și probabil se întindea și pe malul stâng al Dunării. Capitala lui era orașul Târnova. Dinastia română a Asanilor se sfârșește pe la 1250; iar statul bulgar e desființat mai târziu de Turci (1388).”

Dar pentru ca să înceteze patriarhia cu închipuitele lor vise și sofisme le voi spune că elementul romanizat în Macedonia și Mesia (Serbia) au fost împărații Constanțiu și fiul său Constantin cel Mare din Naisus (Nis), iar Leon I-iul, Iustin I-iul și Marele Iustinian, din Dacia Aureliană, Trajan, Deciu și Probus erau din Polonia, Claudiu din Dardania (vialetul Uscüb).

Acum cred că este destul pentru cititorul să se convingă de existența Românilor din Macedonia. Este astăzi dovedit că taote jafurile și omorurile comise de bandele grecești asupra Aromânilor, puse la cale de arhierii Patriarhiei, care nu se arată milostivi decât cu cei care jură dinaintea altarului, sub epetrahirul unui popă grec, că nu vor da copiii la școala românească, că nu vor călca în Biserica românească și că vor declara autorităților turcești, că ei sunt greci din moși strămoși. Grecii de la Patriarhie, ca și Grecii din Elada, vreau să dovedească Europei, prin teroare, că nu există Români în Macedonia și că cele peste 800 000 de suflete, care grăiesc românește în Tesalia, Macedonia, epir și Albania, nu sunt Români, ci Greci zăpăciți de propaganda noastră!? Incercarea ridicolă, dacă n-ar fi criminală.

Că Patriarhia persistă a rămânea afară din lege, aceasta o afirm nu numai cu sfânta Scriptură în mână, dar și cu felul purtării ei față de Bulgari. Notați acest fapt: - Grecii spun că Bulgarii sunt schismatici în credință, și că de aceea Patriarhia i-a pus sub afurisanie. Așa să fie oare? Și dacă este așa, cum se poate atunci, ca pe aceași Bulgari puși de marea Patriarhie sub afurisanie, să-i primească Patriarhia din Ierusalim, când acești anatemațiști se duc acolo spre închinarea sfințelor locuri, să-i împărtășească, să-i pomenescă la sfințele leturghii, să le boteze pruncii care se nasc? Toate acestea le-am văzut cu ochii mei la Ierusalim, fără să aud despre Bulgari nici vorba de schismatic, fără să văd nici repulsia de afurisit. Și Grecii știu, că atât predanisirile sfinților Apostoli, cum și ale sfinților Părinți adunați la cel 7 sfinte sinoade ecumenice într-o unire glăsuind zic: că cel ce se roagă împreună sau primește pe cel schismatic ori afurisit, să fie el afurisit. Cum dar Grecii de la Ierusalim primesc pe Bulgarii anatemațiști de Grecii din Constantinopol, ca pe niște adevărați creștini ortodocși? Se vede, că dânsii sunt convinși, după cum întregul rest al lumii creștine ortodoxe a afirmat-o, că afurisania Bulgarilor nu este canonică după Sfânta Scriptură, nu are temei de adevăr și prin urmare fără nici o tărie și putere este, ci e pornită numai din necaz și ură, fiindcă scapă de sub stăpânirea lăcomiei păcătoase a Grecilor din Patriarhia Constantinopol, câteva milioane de suflete, prea mult timp speculate pentru profituri bănești.

IV. Acum declară sinodul Patriarhal de la Constantinopol, pe frații noștri cca schismatici, dacă aăa îi este placul. Această vorbă, nu trebuie să înficoșeze pe nimeni, și nici că înfricoșează pe cel cu mintea luminată și cu cugetul de adevărat creștin.

Schisma a avut, în istoria bisericii creștine, un înțeles de jale și de mare durere, când omenirea creștină s-a despărțit în două mari grupe, *deosebite prin unele dogme, prin practicile Dumnezeestii liturghii și slujbe și prin felul de a fi și de a se purta al cleriilor*. Acum însă, în chestiunea care preocupă așa adânc și dureros pe Românii din imperiul otoman, vorba schismă nu poate mai avea alt înțeles decât despărțirea lor de autoritatea administrativă a Patriarhului din Constantinopol, despărțire motivată, nu de vreo pornire de a îmbrățișa alte dogme sau de a urma vreun alt ritual, ci numai de imposibilitatea de a mai răbda tirania grecească de la Patriarhie, care nu lasă sute de mii de români să se roage lui Dumnezeu în înțeleasa lor limbă românească și le refuza cu răutate o căpetenie bisericească de același neam cu dânsii.

Dacă într-adevăr, frații noștri ar avea de gând să se rupă de Patriarhie, pentru a introduce schimbări în religie, ori în viața clerului, cum a făcut Papa când s-a cauzat separarea bisericii Răsăritului de cea a Apusului, prin cele două sinoade de la Florența, sau mai deslușit:

1. Dacă Romanii din Macedonia ar schimba practica botezului, primind numai stropirea pe moalele capului, în locul cufundării în numele Tatălui, fiului și Duhului Sfânt;
2. Dacă ei ar începe să creadă și să mărturisească că sfântul Duh purcede nu numai de la Tatăl ci și de la Fiul;
3. Dacă șeful lor bisericesc, Exarh sau Patriarh, ar avea dreptul să poarte sabie;
4. Dacă s-ar împărtași cu bulin de azimă, iar nu cu pâine dospită, precum din început s-a stabilit de către sfinții Apostoli și mai pe urmă de către sfintele sinoade ecumenice, căci prin dospitul pâinii se explică moartea Mântuitorului nostru Iisus Christos;
5. Dacă s-ar înlocui icoanele zugrăvite cu vopsele subțiri ce nu se pot pipăi prin chipuri cioplite în lemn, piatră, fildeș, bronz sau alte materii cum fac papistașii;
6. Dacă ar cere ca episcopii și preoții lor să-și radă barba și chiar capul, nesocotind portul Mântuitorului, care nu s-a tuns nici nu s-a ras cât a fost pe pământ, și al ucenicilor, cum și al întregului cler.
7. Dacă, în locul cântăreților pentru mărirea lui Dumnezeu, ar așeza în Biserică organe;
8. Dacă binecuvântarea credincioșilor de către Episcop s-ar face numai după ce aceștia îngenunche dinaintea lui și-i sărută piciorul și papucul;
9. Dacă ei ar desființa sfintele posturi ori s-ar hotărî să le calce, etc.

Da, - atunci cu drept cuvânt, s-ar putea ridica supărat Patriarhul, ca să declare schismatici pe cei ce fug de sfânta Biserică ortodoxă și se duc să pună temelile unei credințe noi, în împotrivire cu învățăturile Pravilei și sfintelor canoane ale Bisericii creștine de Răsărit.

Dar când frații noștri nici nu gândesc, nici nu voiesc să se introducă cea mai mică schimbare în fundamentele și în marea clădire a credinței ortodoxe; când ei rămân cu sufletul întreg închinat sfintei Biserici a Răsăritului; când nu cer decât să fie lăsați a oficia sfânta slujbă, în Bisericile făcute de ei, în limba lor românească pe care o înțeleg cu toții de la copilul mic până la bătrânul care își așteaptă sfârșitul, iar nu într-o limbă străină de înțelegerea lor; când nu doresc decât să se roage lui Dumnezeu în limba lor, cum fac atâția alți creștini ortodocși, ca Rușii, Grecii, Românii din Regatul liber și cei din Austro-Ungaria, Sârbii, Bulgarii, și nu năzuiesc decât să aibă și ei o căpetenie bisericească tot din neamul lor, cum au toate celelalte naționalități creștine; - atunci cu ce drept ar putea Patriarhia să-i declare schismatici? Nici Pravila cea Mare, nici sfintele canoane, nici vr'o lege.

DREPTURILE

ROMÂNILOR

MACEDONIA

LA BISERICA

NAȚIONALĂ

Note bibliografice

1. Când Voievodul Neagoe Basarab se află la Constantinopol pentru primirea investiturii, este informat că Patriarhul Nifon, fostul său duhovnic, fusese detronat și aruncat în temniță la Adrianopol. După investitură, Domnul Român roagă pe Sultan să-i dăruiască un om din stăpânirea sa, nu fără dificultate, Sultanul i-a dat firman pentru ridicarea Patriarhului din închisoare, dăruindu-l lui Neagoe Voievod, și să dispună cum va voi de dânsul.

2. Schitul se numește Prodrumu. Călugării Români, îmbărbătați de deșteptarea națională, urmau calea mântuirii, sporindu-și numărul și făcând la clădiri mărețe, cari există în ființă. Când Grecii văzură aceasta, se neliniștiră, se turburară, puseră la cale fel de fel de meschinării și începură în secret și pe fașă să semene zăzanie și să turbure liniștea fraților de acelaș sânge și limbă.

Ei împinseră lucrurile până în așa fel, că induseră în eroare pe Caimacanul sf. Munte și, luând așcheri (soldați) turci și kavazi, veniră să forțeze și chiar să spargă porțile monastirii și să risipească pe călugării noștri. De izbutit însă nu izbutiră atunci, ci se întoarseră deșești, neputându-și îndeplini planul lor, de oarece călugării români din lăuntru Monastirii, prinseră de veste, întăriseră porțile și s'au apărat de sus cu pietre și apă fiartă. În urmă explicând autorităților turcești manoperile Grecilor, Caimacanul nu' numai n'a mai ascultat pe Greci, ba chiar ne-a ajutat.

După puțină vreme însă ei își schimbă tactică și, ceea ce nu putuseră face cu violența și cu înșelăciunea, o încercară cu intriga și cu zăzania. Astfel ei ademeniră în mod hotărâtor pe doi dintre cei împreună petrecători cu noi, anume Nechtarie Ieromonahul și Antonie, cari, împreună cu alții, slabi de judecată, începură cearta și lupta, sub pretext că Muntenii persecută pe Moldoveni. Acestea se petreceau pe la 1871 și au ținut până la 1883, când comunitatea, adică soborul, ne mai putând suferi neînțelegerile, a hotărât ca, împreună cu mine, starițul de atunci, Damian, să venim în țară și să explicăm guvernului român și Mitropolitului cum stau lucrurile și care este cauza neînțelegerilor.

Veniți în țară, ne-am înfățișat în palatul Mitropoliei, și am arătat adevărul, regretatului I.P.S. Mitropolit Calinic, d-lui ministru de culte Aurelian și răposatului întru fericire Episcopul Melhisedec.

Judecata acestora ne-a dat dreptate, a pus stavilă intrigilor și a hotărât ca intriganții să nu mai aibă dreptul să stea în Monastire.

După moartea însă a Mitropolitului Calinic – pe la 1887 – cei doi intriganți, împinși de Greci, veniră iarăș în țară și bătură pe la multe uși, pentru ca să inducă în eroare guvernul și pe I.P.S. Mitropolitul Iosif Gheorghian.

Atunci soborul Monastirii, după multă insistență (căci scârbit și amărât de desbinarea ce acești doi frați semnase înlăuntru, cu toate că locuiau afară din Monastire, nu mai vream să mă amestec în aceste dureroase treburi), m'a hotărât să viu din nou în țară, tot cu starițul Damian, și să fac arătările cele adevărate. Și de astădată, dreptatea datu-ni-s'a tot nouă. Numai, de r'ndul acesta, s'au discutat și explicat lucrurile și în Cameră, după cum se poate vedea în „*Monitorul Oficial*” din 3 Aprilie 1887 (nr.79, ședința dela 25 Martie).

Rezolvându-se această cestiune, care dura de aproape 18 ani am rămas în țară, grație stăruințelor și buneii voințe a I.P.S.D.Parthenie, actualul Mitropolit al Moldovei, care m'a hirotonisit și ridicat la rangul de stareț și arhimandrit. Dar nemiloasa boală m'a silit să mă retrag după trei

ani, și să-mi caut de sănătate. Mai târziu, după patru ani, reîntorcându-mă în țară, am fost numit arhimandrit de scaun la sfânta episcopie a Buzăului, de unde boala m'a silit după un an să plec iarăș în străinătate, într-o climă mai priincioasă sănătății mele.

